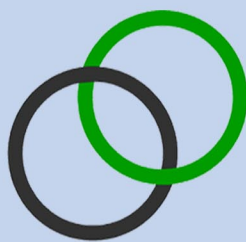

קרן פנסיה ותיקה

בזוחות כספיים ביניים
ליום 30 ביוני,
2019

עמיתים קרנות הפנסיה הזוותיקות

קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד ליום 30 ביוני, 2019

1	פתח דבר	1
1	א. כללי	1
2	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי	2
3	ג. כרית ביטחון לקרנות	3
4	1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	4
4	1.1. מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	4
8	1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון	8
11	1.3. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח	11
12	1.4. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	12
13	2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות	13
13	2.1. הערכת ההתחייבות האקטוארית	13
14	2.2. גרעון הקרן	14
14	2.3. אופן חישוב הסיוע לקרנות	14
14	2.4. שיטת חלוקת הסיוע	14
14	2.5. כרית ביטחון לקרנות	14
15	3. תוצאות הפעילות	15
15	3.1. תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)	15
16	4. השפעת גורמים חיצוניים	16
16	4.1. התחייבויות תלויות ותביעות:	16
17	5. בקורות ונהלים חיצוניים	17
18	6. בקרה פנימית על דיווח כספי:	18

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגרעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה. במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בנין, חקלאים אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות.

האיחוד התפעולי בין הקרנות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בפרק 2).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3 במרס, 2015 פורסמה הבהרה מרשות שוק ההון, לפיה בכוונתם לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגרעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון. ברשות שוק ההון הבהירו כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגרעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיייווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגרעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגרעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היווןם של תשלומים או הכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גרעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ליום המאזן, עומד שיעור הגרעון מההתחייבויות, לאחר ניכוי הסיוע הממשלתי, על 3.6% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

לאחר שימוש בכרית הביטחון, מתאפס הגרעון בכל אחת מהקרנות.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות וסיכוני ירידת ריבית, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ב-2003 ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הועדה הציבורית" או "ועדת ברנע"). הדוח הסופי הוגש ביום 17 באוגוסט, 2011 לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני, 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטואריים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר, 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 78-טו, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק, כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח.

סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כמו כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

- (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 32,881 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 40,375 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2019 לכ- 14,986 מיליוני ש"ח.

1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1. מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ-2003, כל קרן הינה ישות משפטית נפרדת. משנת 2008 הקרנות פועלות תחת איחוד תפעולי שבראשם עומד המנהל המיוחד.

1.1.1. צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ
(בניהול מיוחד)

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

1.1.2. מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט, 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימושם ומכירתם; יישום התקנון האחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3. ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה בראשות שופט בדימוס לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת הנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידה הם לאשר את תכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה:

השופט (בדימוס) ישי לויט - יו"ר.

מר שמואל אביטל - חבר.

מר גד ארבל - חבר.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41 ה-3 (ב1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, 'מנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני'.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
- קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
- קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
- קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
- הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
- קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
- קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
- ביצוע כל תפקיד אחר שיוטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.

ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלחן נותנות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.

במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

**ועדת השקעות של קרנות הפנסיה:
מקפת וקג"מ והשקעות קופות הגמל
(להן הקרנות נותנות שירותי ניהול)**

**ועדת השקעות של קרנות הפנסיה:
מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב**

מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר יואל נוה - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר יוסף אלשיך – יו"ר הועדה ונציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר ירום אריאב – יו"ר הועדה ונציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר אמיר לוי - נציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר אורי קויאטק - נציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר רונן וולפמן – נציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר רואי מכנס – נציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר דודו זקן - נציג חיצוני.

גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית.

מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.

מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני .

מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הועדה - מר איתן השחר.

חבר ועדה - מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת ר"ח המבקר ומכתבי ר"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בתקנה 19 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז 2007 ומוסדרים במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14, בכתב המינוי של חברי הועדה, בהוראות הממונה וכן בנהלי ביקורת פנימית כתובים ומאושרים של הקרנות שבהסדר.

1.1.6. מטרות קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרותיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרון השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.2.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה האירגוני בתקופת הדוח.

1.2.2. תוכנה

"אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן - "מערכת מפנה"). במהלך תקופת הדוח פועלות הקרנות מבטחים, קג"מ, מקפת, הדסה, אגד, נתיב ובנין במערכת מפנה.

1.2.3. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי ההליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה ובביאור 7 בדוחות הביניים של הקופה.

1.2.4. מחקרים

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמורת והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

המאזן ליום 30 ביוני, 2019 נערך על בסיס תזרימי מאזן השנתי ליום 31/12/2018 אשר נערך בהתאם להנחות שקיבלו את אישור האוצר ואשר שימשו לעריכת המאזן השנתי.

1.2.5. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וזאת ביחס לקרנות בניין וחקלאים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

1.2.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחיד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את תשלום הקצבאות לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחיד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים. במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה. מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל, 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר.

1.2.7. פרוק גני נצרת

ביום 4 בפברואר, 2019 התקבלה החלטת המפרק של חברת גני נצרת בע"מ (בפירוק מרצון), חברת בת של מבטחים, על ביצוע חלוקה של מלוא יתרת הכספים מחשבון הבנק שלה למבטחים ולסגירת חשבון בנק זה. עם קבלת ההחלטה כאמור הועברה יתרת הכספים בחשבון הבנק של החברה לחשבון של מבטחים.

1.2.8. עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה

ביום 16 ביולי, 2019 פורסמה טיוטת הוראות בדבר תיקון הוראות החוזר המאוחד "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח וקרנות הפנסיה". השינוי הרלוונטי לקרנות שבהסדר הינו עדכון מודל שיפור התמותה. השפעת השינוי כאמור על המאזנים מסתכמת בכ- 1% גידול בהתחייבויות הקרנות.

1.2.9. התחשבות בין קרנות הפנסיה בהסדר

בהתאם לסעיף 63 לתקנון האחיד ולהנחיות שניתנו מכוחו ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון מיום 27 באוגוסט 2018, בנושא התחשבות בין קרנות הפנסיה שבהסדר לעניין רציפות זכויות בין הקרנות, נקבע כי החל מהקצבה המשתלמת בגין חודש יוני 2019, כל אחת מהקרנות המשתתפות תעביר לקרן המשלמת סכום חד פעמי השווה לערך האקטוארי של התחייבויותיה במועד ההעברה. ביום המאזן נערכה התחשבות לגבי כל הפורשים עד וכולל הקצבה המשתלמת בגין חודש מאי 2019 והועברו סכומים מתאימים בין הקרנות. תקבולי ותשלומי ההשתתפות הנובעים מההתחשבות מוצגים בדוח תנועת הקרן.

1.2.10. ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ-2.8 מיליארד נוספים.

ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמית הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח, 2018 בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם ועדת השרים לענייני חקיקה התנגדה להצעת החוק.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ-200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5 מיליארד ש"ח כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 ח לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשוארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן—"שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושוארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בהתאם להוראת הממונה על שוק ההון שניתנה בתאריך 20.6.2019, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

1.3. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח

1.3.1. תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי כשירות לאקטואר ממונה), התשע"ט-2019

התקנות קבעו תנאי כשירות לאקטואר ממונה במבטח במגוון תחומי ביטוח, ובכלל זה תחום ביטוח פנסיה, וכן הוראות מעבר לאקטוארים שכיהנו טרם פרסום התקנות.

1.3.2. גילוי דעת הממונה על התחרות בעניין שיתופי פעולה בין משקיעים מוסדיים בתחום התחרות מיום 20.6.19

ביום 20 ביוני 2019 פורסם גילוי הדעת של רשות התחרות בקשר לשיתוף פעולה בין מתחרים (שלא בתחום התחרות) ("גילוי הדעת").

ההסתמכות על ההקלה הכלולה בגילוי הדעת כפופה לעמידה בתנאים הבאים:

(1) שיתוף פעולה נקודתי וממוקד בתאגיד קונקרטי ובעניין קונקרטי שעל הפרק. שיתוף פעולה עלול להיחשב כמתמשך גם אם הצדדים לא קבעו זאת במפורש, אולם התמשכות סוגיה ספציפית על פני זמן אינה הופכת את שיתוף הפעולה למתמשך, כל עוד הוא מוגבל לעניין מוגדר שעל הפרק;

(2) היעדר זיקה אופקית או אנכית בין פעילותו של התאגיד המוחזק לבין הגוף המוסדי או אדם קשור לגוף המוסדי. לעניין זה קבע גילוי הדעת כי חברות ביטוח תהווה מתחרות של תאגידים בנקאיים.

(3) צמצום המעורבים בשיתוף הפעולה לגורמים הכרחיים בלבד וצמצום המידע למידע הנוגע לשיתוף הפעולה העומד על הפרק בלבד, באופן הממזער כל חשש להגבלת התחרות בין הגופים המוסדיים. כמו כן הובהר בגילוי הדעת כי שיתופי פעולה שאינם עומדים בכללי גילוי הדעת ומהווים הסדר כובל, עשויים עדיין להיות מותרים על פי פטור סוג.

1.4. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

1.4.1. אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-1 מיום 24.1.2019.

חוזר 2017-9-19 "אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל" (להלן: "החוזר המקורי"), קובע הוראות לעניין הפקדת תשלומים עבור עובדים.

תיקון זה מטרתו לשנות את מועד התחילה של החוזר המקורי ולקבוע כניסת תוקף הדרגתית עבור מעסיקים שלהם פחות מעשרים עובדים.

1.4.2. עדכון החוזר המאוחד-הערכה אקטוארית

חוזר גופים מוסדיים 2019-1-3 מיום 28.2.2019.

עדכון זה קובע בנספח ו', סעיף 6 (ב1) כי רק לדוחות הכספיים השנתיים של קרן פנסיה ותיקה, תצורף הצהרה חתומה בידי האקטואר הממונה בנוגע לנאותות המאזן האקטוארי;

1.4.3. איסוף מידע סטטיסטי-פניות ציבור

חוזרי גופים מוסדיים 2019-9-3 ו-2019-9-4 מיום 18.3.2019.

הטמעת נושא איסוף מידע סטטיסטי אודות פניות הציבור בחוזר המאוחד.

1.4.4. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים-ממשק מעסיקים

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-5 מיום 23.5.19.

חוזר "כללי מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני" בנספח ה' לחוזר – ממשק מעסיקים, קובע הוראות לעניין אופן הפקדת תשלומים על ידי מעסיק לקופת גמל.

ביום 6.8.19 פורסם תיקון להוראות החוזר אשר חלקו צפוי להיכנס לתוקף ביום 26.5.19.

לאור פניות שהתקבלו ברשות, הוחלט לדחות את מועד הכניסה לתוקף של הוראות החוזר ליום 8.9.19.

2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות

2.1. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינם הערכה אקטוארית על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2018. ההערכה חושבה בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן:

2.1.1

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2018 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 ביוני, 2019.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2.1.2

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים ששימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 ביוני, 2019.

2.1.3

מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, ומשכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

2.1.4

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2.2. גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה להן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 200,925 מיליוני ש"ח. מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ליום המאזן, עומד שיעור הגרעון מההתחייבויות, לאחר ניכוי הסיוע הממשלתי, על 3.6% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

לאחר שימוש בכרית הביטחון, מתאפס הגרעון בכל אחת מהקרנות.

2.3. אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2018, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטות ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה של דרך החישוב כאמור בטיטות ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

2.4. שיטת חלוקת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקת הסיוע היא בידיעת רשות שוק ההון באוצר.

2.5. כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות - ר' בסעיף (א) ב"פתח הדבר" לדוח זה.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווייה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 32,881 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 40,375 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2019 לכ- 14,986 מיליוני ש"ח.

3. תוצאות הפעילות

3.1. תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:
כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון

שם הקרן	לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2019	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018
מבטחים	8.44%	(1.12%)
מקפת	8.49%	(0.66%)
קג"מ	8.64%	(2.09%)
בנין	5.35%	(0.68%)
חקלאים	6.58%	(1.69%)
אגד	7.53%	(2.37%)
הדסה	8.41%	(1.97%)
נתיב	6.76%	(1.95%)

4. השפעת גורמים חיצוניים

4.1. התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

5. בקורות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-402 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

בשנת 2017 ביצעו הקרנות על-פי המתודולוגיות המקובלות עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 ביוני, 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

26 באוגוסט, 2019

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 ביוני, 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

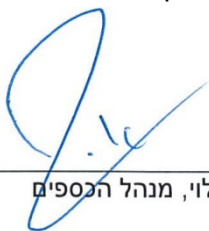
26 באוגוסט, 2019

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 ביוני, 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לזוועדת המנהלה ולזוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

26 באוגוסט, 2019

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 ביוני, 2019
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

מאזנים-----	5
דוחות הכנסות והוצאות -----	7
דוחות תנועה בקרן הפנסיה -----	8
ביאורים לדוחות הכספיים ביניים-----	9
ביאור 1: - כללי	9
ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית	9
ביאור 3: - מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר	9
ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות	10
א. הערכת ההתחייבות האקטוארית	10
ב. כיסוי גרעון הקרן	10
ג. אופן הקצאת הסיוע	10
ד. כרית ביטחון לקרנות	10
ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות	11
ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות	13
ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה	14

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ - בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 30 ביוני, 2019 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופה של שישה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן - "הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקנות.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-13 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף.
גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ- 2,985 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2018 בכ- 2,759 מיליוני ש"ח).
אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון ליום 30 ביוני, 2019 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 18 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 ועדכונים חדשים.
- ג. לאמור בביאור 7 הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים כמפורט בביאור 13(א) (5) – 13(א) (7) לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018.

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב,
26 באוגוסט, 2019

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני		
	2018	2019	
	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
נכסים			
רכוש שוטף			
269,541	192,959	84,614	מזומנים ושווי מזומנים
2,754	3,343	2,634	חייבים ויתרות חובה
272,295	196,302	87,248	
השקעות			
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:			
511,872	510,600	517,997	עלות מתואמת
181,064	201,112	212,388	סבסוד ממשלתי
692,936	711,712	730,385	
22,197	5,947	32,397	ניירות ערך שאינם סחירים
799,765	821,842	816,710	ניירות ערך סחירים
10,822	7,206	6,555	פיקדונות והלוואות
35,761	43,050	35,761	מקרקעין
1,561,481	1,589,757	1,621,808	סך כל ההשקעות
6,793	6,923	6,600	רכוש אחר
1,840,569	1,792,982	1,715,656	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
214	308	189	מעסיקים
29,681	31,742	28,312	התחייבויות שוטפות אחרות
-	4	-	חוזים עתידיים ובטחונות
58	56	59	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
29,953	32,110	28,560	סך כל ההתחייבויות
1,810,616	1,760,872	1,687,096	סך כל הנכסים, נטו

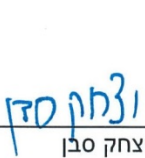
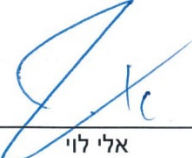
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני		
2018	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
4,388,000	4,659,000	4,460,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(140,000)	(159,000)	(171,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(2,298,384)	(2,618,128)	(2,438,904)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(139,000)	(121,000)	(163,000)	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
1,810,616	1,760,872	1,687,096	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי ואומדן סיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(3,209,000)	(3,209,000)	(2,759,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
279,000	7,000	72,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
105,000	46,000	(296,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
66,000	56,000	(2,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(2,759,000)	(3,100,000)	(2,985,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
201,000	215,000	169,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
162,000	168,000	142,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
2,341,000	2,645,000	2,362,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
139,000	121,000	163,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
(84,000)	(49,000)	149,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
2,759,000	3,100,000	2,985,000	
-	-	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
1,810,616	1,760,872	1,687,096	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

 יצחק סבן מנהל אגף דווח	 אלי לוי מנהל חטיבת הכספים	 יואב בן אור המנהל המיוחד	26 באוגוסט, 2019 תאריך אישור הדוחות הכספיים
--	---	--	---

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		
2018	2018	2019	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח					
180	99	207	48	90	הכנסות ממזומנים ושוי מזומנים
3,376	4,049	63,540	(4,966)	17,043	מהשקעות: מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(14,651)	11,275	54,787	11,265	15,233	מניירות ערך סחירים, נטו
23	6	39	5	15	מפיקדונות והלוואות
778	(2,304)	39	(1,961)	39	ממקרקעין ורכוש קבוע
(10,474)	13,026	118,405	4,343	32,330	
4	(6)	40	2	49	הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו
(10,290)	13,119	118,652	4,393	32,469	סך כל ההכנסות
8,870	4,383	3,897	2,370	1,914	הוצאות הוצאות הנהלה וכלליות
(443)	(222)	(219)	(111)	(110)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
8,427	4,161	3,678	2,259	1,804	סך כל ההוצאות, נטו
(18,717)	8,958	114,974	2,134	30,665	עודף הכנסות (הוצאות) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		
2018	2018	2019	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
1,908,816	1,908,816	1,810,616	1,836,450	1,817,796	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים					
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:					
13,276	6,689	6,395	3,269	3,266	פנסיות יסוד ומקיפה
(18,717)	8,958	114,974	2,134	30,665	עודף הכנסות, נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות					
78	-	-	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
234,129	-	-	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
424	38	35	(1)	-	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
2,669	1,388	31,843	850	30,904	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
231,859	17,073	153,247	6,252	64,835	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות					
(286,176)	(144,509)	(137,450)	(71,778)	(68,247)	לגמלאים, נכים ושאיירים, נטו
(25,297)	(10,876)	(15,543)	(4,935)	(8,182)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(18,586)	(9,632)	(123,774)	(5,117)	(119,106)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(330,059)	(165,017)	(276,767)	(81,830)	(195,535)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(98,200)	(147,944)	(123,520)	(75,578)	(130,700)	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
1,810,616	1,760,872	1,687,096	1,760,872	1,687,096	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 ביוני, 2019 ולתקופה של שישה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו התאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחיסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של דולר ארה"ב	המדד הידוע בנקודות (*)	ליום
3.566	226.7	30 ביוני, 2019
3.650	223.3	30 ביוני, 2018
3.748	224.0	31 בדצמבר, 2018
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
(4.86)	1.20	יוני 2019 (6 חודשים)
5.28	0.90	יוני 2018 (6 חודשים)
(1.82)	1.50	יוני 2019 (3 חודשים)
3.87	1.20	יוני 2018 (3 חודשים)
8.10	1.20	31 בדצמבר, 2018 (שנתי)

(*) המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על בסיס הערכה שבוצעה על ידי האקטואר אלון גבריאלי לדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2018. כמו גם את ההתאמות ליום 30 ביוני, 2019. ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 ביוני, 2019.

2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. כיסוי גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 2,985 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2018 סך כ- 2,759 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה. אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 ביוני, 2019, מכסה את מלוא סכום הגרעון.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקבוצות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 13 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתים וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.

אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון כאמור במכתבו למנהל המיוחד מיום 27 באוגוסט 2013. הוספת כרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון ולא תיצור עודף.

❖ נכון ליום המאזן, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווייה העתידי במועד אצילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 32,881 מיליוני ש"ח.

❖ חישוב רכיב "העבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של כ- 40,375 מיליוני ש"ח (כ- 339 מיליוני ש"ח לקרן).

❖ סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2019 לכ- 14,986 מיליוני ש"ח (כ- 163 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 18 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. טיוב נתונים (ביאור 18 ו)

ביום 7.1.2019 ניתן פסק דין לפיו על DBQ לשלם ל – DCL סך של עשרים וארבע מיליוני ש"ח (10% מהנזק הנטען שלה, לפי חוות דעת המומחה מטעמה), בניכוי 200,000 דולר ששולמו לה כמקדמה, וזאת בערכים של מועד מתן פסק הדין. למעט שכר הבוררת, שהתחלק שווה בשווה, כל צד נשא בהוצאותיו. ביום 1.3.2019 הגישה DCL בקשה לתיקון פסק הבוררות בעניין הפרשי הצמדה וריבית, תשלום מע"מ ושכר הבוררת. הבוררת דחתה בקשה זו.

ב. אליהו קריצמן נ' מבטחים (ביאור 18 ה)

ביום 27.6.19 ניתנה החלטת בית הדין האזורי לעבודה לפיה נדחתה הבקשה לדון בתביעה כתביעה ייצוגית מטעמי הקרן וטעמים נוספים והתובע חוייב בהוצאות בסך של 15,000 ש"ח. בית הדין קבע כי תובענה ייצוגית אינה הדרך היעילה וההוגנת לניהול העניין והוסיף כי טענותיו של התובע בדבר חובתה של קרן פנסיה ליידע אותו כי הגיע לגיל פרישה אינן מבוססות בדיון.

ג. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 יא)

בשלהי חודש אפריל 2019 פנו התובעים לבית המשפט המחוזי בבקשה להורות למזכירות להעביר את התיק לבית הדין לעבודה. ביום 29.4.2019 החליט בית הדין כי על התובעים להגיש תביעה ובקשה מתוקנת עד 30.6.2019. נקבע דיון הוכחות ליום 19.12.2019.

ד. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (ביאור 18 יג)

דיון מקדמי בבקשה נדחה ליום 30.5.2019. לדעת היועצים המשפטיים של הקרנות, מאחר שהתנהלות מבטחים זהה במקרה דנן להתנהלות כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הכרעה בתיק זה תשפיע בהכרח גם על יתר קרנות ההסדר. ביום 17.7.19 הודיע הממונה על שוק ההון כי כוונתו להגיש עמדה בתיק וביקש כי זו תימסר עד סוף חודש ספטמבר 2019. בינתיים הוארך המועד להגשת בקשותיה של הקרן לסילוק התובענה הייצוגית עד חודש אוגוסט 2019.

ה. פרופ' נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר; עמותת גמלאי מקפת נ' שר האוצר (ביאור 18 יד)

בחודש אפריל 2019 הגישו ארגוני גמלאים של הקרנות הוותיקות עתירה דומה בעניין אי העלאת גיל הפרישה לנשים, תוך בקשה למתן צו ביניים בנוגע להפחתת הזכויות. נקבע דיון בעתירות ליום 27.5.2019 כאשר הקרנות הגישו את תגובתן לעתירות ביום 19.5.2019. אף המדינה הגישה את תגובתה לעתירות. שתי התגובות מבהירות כי אין הצדקה להקפיא את ההחלטה בדבר הפחתת הזכויות לעמיתים. ביום 20.6.2019, לאור פיזור הכנסת וקביעת בחירות בחודש ספטמבר 2019, נוכח המצב הייחודי שלא מאפשר לקדם חקיקה לשינוי גיל הפרישה, החליט הממונה על שוק ההון לדחות את מועד הפחתת הקצבאות לקצבאות המשתלמות בגין חודש אפריל 2020. נוכח דחיית מועד ביצוע האיזון האקטוארי ניתנה החלטת בית המשפט לפיה על העותרים להודיע האם העתירה מיצתה את עצמה והאם הם מסכימים למחיקתה. במהלך חודש יולי 2019 הודיעו פרופ' פלדור ופרופ' גילדור כי הם עומדים על עתירתם. העותרים הודיעו כי ככל שהמדינה תבקש לדחות את מועד הדיווח לבית המשפט עקב הבחירות הם לא יתנגדו. שלושת ארגוני הגמלאים הודיעו שלעת הזו העתירה מיצתה את עצמה, ובהתאם, בית המשפט מחק את העתירה.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ו. תביעת קבוצת חג'ג' ועיריית ת"א נ' קג"מ וקרן בנין (ביאור 18 ז):

בדיון שהתקיים בחודש יוני 2019 נקבעו מועדים לביצוע הליכי גילוי מסמכים הדדיים ומענה לשאלונים, כאשר בשלב זה הצדדים אוספים את החומרים הרלבנטיים. דיון קדם משפט נוסף נקבע ליום 13.1.20.

ז. תביעת מרים לב כנגד מבטחים (ביאור 18 טו):

ביום 24.6.19 התקיים דיון הוכחות בבקשה לאישור תובענה ייצוגית ובתומו נקבעו סדרי הגשת סיכומים בתיק.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		<u>להן ההרכב:</u>
	2018	2019	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
3,571	1,832	1,592	1,043	746	שכר ונלוות
2,231	1,114	921	570	486	החזקת משרד ותפעוליות שונות
2,645	1,378	1,023	699	502	מחשוב, נטו
4	2	1	1	-	עדכון התחייבות להטבות עובדים
419	57	360	57	180	פחת רכוש אחר
8,870	4,383	3,897	2,370	1,914	סה"כ

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן – "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בהתאם להוראת הממונה על שוק ההון שניתנה בתאריך 20.6.2019, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

ראה ביאור 18 (יג) לדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.